మిలినానామా

ఇంకా కను చీకటి ఉండగానే అవ్వ లేచింది. నీళ్ల చెంబుని రెండు చేతులా పట్టుకొని రెండు అడుగులు వేసింది. ఆ బరువుకి - ఆపుకోలేక ముందుకి తూలి పడబోయి చేతిలోని చెంబు వదలి నేలకి చెయ్యి ఆన్చి నిలవరించుకొంది. పెద్దగా శబ్దం చేస్తూ చెంబు నేలమీద పడి నగానికి పైగా నీళ్లు ఒలికిపోయాయి. మిగిలిన నీళ్లతో ఉన్న చెంబును కుడిచేత్తో అలాగే నేలమీద ఈడుస్తూ, ఎడమ చెయ్యి నేలకి ఆన్చుతూ ముందుకు అడుగు కదిపింది మునలవ్వ.

చెంబు పడ్డ శబ్దానికి నిద్రలోంచి త్రుళ్లిపడి లేచిన ఇంటావిడ నిద్రాభంగానికి విసుక్కొంటూ "అవ్వా! అప్పుడే లేచి కూర్చున్నావా? చలి గడగడ లాడిస్తున్నది కదా: మరి కాస్తసేపు పడుకొంటే ఏం మునిగి పోతుంది? ఇంత చీకటిలోనే లేచి నువ్వు ఆ గుమ్మం కడక్కపోతే ఉండిపోతుందా!" అంది.

అవ్వకి ఆ మాటలేమీ వినపడలేదు. తెల్లవారకుండా గుమ్మాన నీళ్లుజల్లి ముగ్గు పెట్టడం ఆమెకి జ్ఞానం తెలిసిననాటినుండి చేస్తున్నవని. మిగిలిన జీవితంలోని విషయాలు, అలవాట్లు చాలా మరచి పోయినా ఇటువంటి ఒకటీ, రెండు విషయాలు మాత్రం ఆమెకి మరుపున పడలేదు. ఎప్పుడో బారెడు ఎండ ఎక్కేక పనిమనిషి వచ్చి కడుగుతుందని ఆమె చూస్తూ ఊరుకోలేదు.

రెండు చేతులు, రెండు కాళ్లతో అలా ప్రాకుకొంటూ గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్తుంటే ఆమెకి లీలగా ఏవో జ్ఞాపకాలు మనసులో కదిలేయి. అదివరలో ఎవరో... ఎప్పుడో ఇలాగే నడుస్తుంటే తను చూసి నవ్వినట్లు గుర్తుకి వచ్చింది. కాని ఎవరు ఇలా నడవగా చూసింది? తన కెంతో ఆత్మీయమైన వ్యక్తే, మరి ఎలా మరచిపోయింది? ఆ వ్యక్తి ఎవరో ముసలవ్వకి ఒకంతటగాని జ్ఞాపకం రాలేదు. తన మెదడులో మిగిలిన శక్తినంతా వినియోగించి ఆ విషయాన్ని గుర్తుచేసుకోవాలని ఎంతగానో ప్రయత్నించింది.

ఎందుకు గుర్తురాకుండా ఉంది? తనెలా మరచి పోయింది? అవ్వ ఆలోచిస్తూనే ఉంది. అలవాటుపడిన చేతులు పని చేసుకు పోతున్నాయి. ఒక చేత్తో నీళ్ల చెంబు ఎత్తి గుమ్మం ముందు నీళ్లు జల్లాలని ప్రయత్నించింది అవ్వ. పుల్లల్లాంటి ఆ చేతులు చలికి వణికిపోతున్నాయి. చల్లని నీళ్లు తగిలి వేళ్లు కొంకర్లు పోతున్నాయి. చెంబులో నీళ్లన్నీ దిమ్మరించినట్లు ఒకచోటే పడిపోయేయి.

ఆ బురదలో చతికిలపడి ముగ్గులు పెట్టింది అవ్వ. కంటి చూపు సరిగా ఆనక, చెయ్యి నిదానంలేక చిన్న పిల్లలు ఆడుకొనే వెన్నెల పోగుల్లా ఉన్నాయి ఆ ముగ్గులు. ఒకానొక కాలంలో ముచ్చటైన ముత్యాల ముగ్గులు తీర్చి దిద్దిన చెయ్యి అది అని, ఆ ముగ్గులు చూసినవారు ఎవరైనా ఇట్టే పోల్చుకోవచ్చు:

ముగ్గుల పని పూర్తిచేసి చెంబుని ఒకచేత్తో ఈడుస్తూ, ముసలవ్వ ఇంటిలోకి తిరుగు ప్రయాణం మొదలు పెట్టింది. గుర్తురాని వ్యక్తి కోసం ఆమె మెదడు ఇంకా గాలిస్తూనే ఉంది.

అంతలో ఆమె కళ్లముందు ఏదో రూపం తళుక్కున మెరిసింది. ఆ వెలుగులో ఆ వ్యక్తి తన మనుమరాలి కొడుకు కృష్ణుడు అని అవ్వ పోల్చుకొంది.

"ఓరి...వెధవకానా...నువ్వట్రా కిష్టిగా? గంటసేపు ఎవరా అని గింజుకొంటున్నాను. దొంగలా మనసులోకి రాకుండా దాక్కొన్నావురా. నీ చిన్నప్పుడు నువ్వు గజ్జెల మువ్వలు గల్లుగల్లు మంటూ పాకేవాడివి ఇప్పుడు నేనూ నీలాగే. చూసేవా..అందుకే అంటారు పసివాళ్లు పెద్దవాళ్లు ఒకటని!.." అవ్వ ముసిముసిగా నవ్వుకొంది.

మునిమనుమడి జ్ఞాపకాలు అవ్వకి ఎంతో ఆప్యాయమైనవి. వాటిని మరచిపోతుందేమో అనే భయంతో మళ్లా మళ్లా జ్ఞాపకం చేసుకొంటుంటుంది. అడిగినా అడక్కపోయినా అందరితో చెప్తుంటుంది. అయినా ఇటీవల మరుపు ఆమె మనసుని లొంగదీసుకొంటున్నది. ఆ రోజు చేసిన పనిని, అప్పుడే అన్న మాటని కూడా ఆమె తరుచు మరచిపోతున్నది.

అవ్వకి ఒకానొకప్పుడు అంతా వుండేవారు. తల్లీ, తండ్రీ, అత్తా, మామా, మరదీ, ఆడుబిడ్డా - అంతా కాలం పిలుపు అందుకొంటూ ఒక్కొక్కరే తరలిపోయేరు. ఆ వరుస లోంచి ఎలాగో అవ్వ పక్కకి తప్పిపోయింది. పరుగులు తీస్తున్న మృత్యుదేవత ఆమెని మరచి పోయింది.

ఆమె కట్టుకొన్న భర్త మరణం చూసింది. కన్నబిడ్డల చావులు చూసింది. తనుమాత్రం అన్నీ చూస్తూ ఉండిపోయింది. నలుగురు పిల్లల తండ్రి, ఆమె కొడుకు, భార్యా బిడ్డలతో గోదావరి దాటుతూ బోటు తలక్రిందులై జాడ తెలియకుండా అంతా నదిలో కొట్టుకు పోయేరు. తొలి కానుపుతోటే తన బ్రతుకును పూర్తి చేసుకొని కన్ను మూసింది కూతురు. అయినా అవ్వకి చావు రాలేదు.

ఆ తల్లిలేని బిడ్డ - అవ్వ మనుమరాలు ఎక్కడో నాయనమ్మ దగ్గర పెరిగి పెద్దదై ఓ యింటి కోడలయింది. పాతికేళ్లకి పూర్వం అవ్వ చావు బ్రతుకుల మధ్య ఉండగా కబురు తెలిసి చూసి పోవాలని వచ్చింది. మనుమరాలి కొడుకులో తన కొడుకు రూపు చూసింది అవ్వ.

"అమ్మడూ వీడిని నా దగ్గర వదలిపెట్టవే ముసలి ముండను. ఒక్కదాన్నే ఉండలేక చస్తున్నాను. కష్టపడి పదేళ్లు పెంచేనంటే కాలికి, చేతికి అవుతాడు" అంది అవ్వ ఆశగా.

ఈ. ముసల్ది ఈ రోగం గడచి బ్రతికి చచ్చిందా, యెందుకు కాదని వాదన వేసుకోవడం అనుకొని, "అలాగే" అంది మనుమరాలు.

అవ్వ నిజంగానే చచ్చి బ్రతికింది. "మాటిచ్చేవు. కాదంటే ఒప్పుకొనేది లేదు" అంటూ మనుమరాలితో వాదన పెట్టుకొంది.

"నీకే తిన తిండిలేదు. వీడి నెలా పెంచుతావు?" అంది మనుమరాలు.

"కావాలంటే నాలుగిళ్లు ముష్టెత్తి పెడతాలే అదంతా నీకెందుకు?" అంది మొండిగా.

వీలునామా

ద్వివేదుల విశాలాక్షి

ఈ కథ ఎందుకు?

ముసలితనం భయంకరమైనది. జీవితంలో ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడే ఒంటరి తనానికి అది వేదిక. ఎవరికీ భారంగా వుండకూడదనే వేదాంతం చేటుచేసుకునే ఆఖరి అధ్యాయం అది.

జీవనసంధ్యా సమయంలో జ్ఞాపకాలు నెమరువేసుకుంటూ మిగిలిన ఒక్కగానొక్క మనవడి కోసం పులిగోర్లు భద్రంగా దాచి వీలునామా రాసిన అవ్వ కథ యిది. అయినా ఆ అవ్వ మరణిస్తే ఆ పాపం ఎవరిదని ప్రశ్నించడానికి వెర్రిగాలి కూడా అక్కడలేదు.

'వీలునామా' అందరూ రాస్తారు. కానీ 'వీలునామా' వంటి కథ..? జీవితాన్ని ఒక అసాధారణ కోణం నుంచి ఆవిష్కరించారు శ్రీమతి ద్వివేదుల విశాలాక్షి ఈ కథలో..

నిజానికి అవ్వ ముష్టెత్తవలసిన అవసరం లేదు. ఆమెకి ఆ వల్లెటూర్లో ఒక పూరిల్లు ఉంది. రెండు మడిచెక్క లున్నాయి. నోటిలో మంచితనం ఉంది. మెత్తని మనసుంది.

ఆ పదినెలల పిల్లాణ్ణి పదేళ్లవాడుగా చేసేవరకు అవ్వ జిర్రున చీదలేదు. మనుమడు ఆరోక్లాసులో ఉండగా అవ్వకి జబ్బుచేసింది. "అయ్యో. నాయనా కిష్టయ్యా, నిన్ను పెద్దవాణ్ణి చేయ్యకుండానే వెళ్లిపోతా నేమోరా" అంటూ మనుమణ్ణి పట్టుకొని ఏడ్చింది.

"ఏడవకే అవ్వా! నిన్ను వెళ్లిపోనీయను...నేను గట్టిగా పట్టుకొంటాను" అంటూ అవ్వకి ధైర్యం చెప్పేడు మనుమడు.

మనుమడి మాట ప్రకారం ఆ సారికూడా అవ్వ తరలిపోలేదు. అతడి పురోభివృద్ధికి పథకాలు వేస్తూ మళ్లా లేచి తిరుగాడింది.

కృష్ణుడు మెట్రిక్యులేషన్ పాసయేసరికి కరువు దేశంలో కాలు పెట్టింది. మనుమడి కాలేజీ చదువు కోసం ఇల్లూ, భూమి అమ్ముకొని పట్నంలో కాలు పెట్టింది అవ్వ.

కృష్ణుడి కాలేజీ చదువు పూర్తికాకుండానే చైనావాళ్లు మంచుకొండల్లో అలజడి ప్రారంభించేరు. వయసు, ఉడుకురక్తం ఉన్న కుర్రాళ్లు ఎందరో సైన్యంలో చేరేరు. తోటి పిల్లలతో ఏదో సినిమా చూసివస్తానని బయలుదేరిన కృష్ణుడు ఇంటికి తిరిగిరాలేదు.

పది రోజులపాటు రాత్రి పగలూ ఒకటిగా ఎదురు చూసిన అవ్వ పదోనాడు మనుమడు వ్రాసిన ఉత్తరం చదివించుకుని భోరున ఏడ్చింది.

"అయ్యో నాయనా! నీకీ బుద్ధి ఎందుకు పుట్టిందిరా? నీకేం తక్కువ చేసేనురా!" అని కుమిలి కుమిలి ఏడ్చింది.

ఏడాదినాడు మనుమడు యూనిఫారమ్‌లో వచ్చి కళ్లబడే సరికి ప్రపంచాధిపత్యమే పొందినట్లు పొంగి పోయింది.

"ఎప్పుడో ఓ రోజు నువ్వింత గొప్పవాడివి అవుతావని నాకు తెలుసురా కిష్టయ్యా!" అంటూ మనుమణ్ణి చూసుకొని మురిసిపోయింది.

అవ్వకి మిగిలిన జీవితమంటూ ఏదైనా ఉంటే అది మనుమడే. ఆమెకి సంతోషం కలిగించే విషయాలు అతడి జ్ఞాపకాలే. అటువంటి మనుమడి గురించి కూడా అవ్వ ఆ రోజు మరచిపోయిందంటే ఆ తప్పు ఆమెది కాదు. వయసు తెస్తున్న ముప్పు అది.

అవ్వ ఆలోచనల మధ్య ఊగుతూండగానే భళ్ళున తెల్లవారింది. వరండా చివరకి ఎండ జరజర ప్రాకుతూ వచ్చింది. ఎండకి ఎదురుగా గోడకి ఆనుకొని, ముడుచుకు కూర్చున్నది అవ్వ. ఎండ ఏమంత తీక్షణంగా లేదు. మబ్బుల చాటునుంచి మెల్లగా పొంచి చూస్తున్నది. నీళ్లకి తడిసిన అవ్వ చేతులు చలికి బిగుసుకు పోతున్నాయి. వేడికోసం వాటిని దుప్పటి క్రిందినుంచి బయటికి తీసింది. వేడికి బదులుగా చలిగాలి వాటిని అదరగొట్టింది. "అబ్బా...అబ్బా...నాయనా... ఏం చలి...ఏం చలి" అంటూ చేతుల్ని దుప్పటిలోకి లాక్కొంది అవ్వ.

అరగంట గడిచినా ఇంకా మబ్బు విడవలేదు. అవ్వ నరాల్ని కొరుకుతున్న చలివదలలేదు. ఆశగా ఆకాశం వంక తలెత్తి చూసింది అవ్వ. మబ్బుల చాటున సూర్యుడు ఎర్రగా ముఖం కంద పెట్టుకొని కూర్చున్నాడు. ఏ పనికైనా తను కాదంటే అలిగి కూర్చునే మనుమడి ముఖం అవ్వకి గుర్తుకొచ్చింది.

"పిచ్చి సన్నాసులు. అంతా ఒకటే రకం!" మెల్లగా నవ్వుకొంది.

అవ్వకి ఆకాశంమీద సూర్యుడు, ఎక్కడో ఉన్న మనుమడు ఒక్కలాంటివారే. ఇద్దరూ ఆమె కళ్లకి కాంతిని, ఒంటికి వెచ్చదనాన్ని ఇచ్చేవారే. అంతలో ముఖం ఎర్రగా చేసుకొనే వాళ్ళిద్దరూ ఆమె దృష్టిలో పసివాళ్ళే.

పదిగంటలవేళ మబ్బు విడిచింది. ఇంటివాళ్ళ అమ్మాయి అవ్వకి భోజనం తెచ్చింది. "అవ్వా! స్నానం చేసేవా!" అంది.

ఆ రోజు తను స్నానం చేసిందో లేదో అవ్వకి గుర్తులేదు చేసేవుంటానని మనసుకి సమాధానం చెప్పుకొంది. చెయ్యకపోయినా వెచ్చగా కప్పుకున్న ఆ దుప్పటి విడిచి అప్పుడు స్నానం చెయ్యాలనే కోరిక ఆమెకి లేదు. ఎదురుగా కంచంలో మాగాయి పచ్చడి అవ్వకి నోరూరించింది.

"ఆ...ఆ...పొద్దున్నే చేసేసేనే అమ్మడూ!" అంది.

మెల్లిగా దేకురుకొంటూ వచ్చి కంచంముందు కూర్చుంది "పాపం ఈ ఇంటివాళ్లు. ఎంతో మంచివాళ్లు ఇల్లిచ్చిందేకాక రెండుపూటలా తిండికూడా పెడ్తున్నారు. మా కిష్టయ్య వచ్చేవరకూ ఎలాగోలాగ వీరి పంచన గడిచిపోతే అంతే చాలు."

మాగాయి పచ్చడి నాలుక్కి రాసుకొంటూ అనుకొంది అవ్వ.

అవ్వ ఆకొట్టులో ఉండేందుకు, ఆమె తిండికి, నెల నెల కృష్ణుడు ఆ ఇంటివారికి డబ్బు పంపుతుంటాడు. వారి మధ్య ఏదో దూరపు చుట్టరికం కూడా ఉంది. కాని ఈ విషయాలేవీ అవ్వకి తెలియవు. కావాలనే ఆమెతో కృష్ణుడు చెప్పలేదు.

దయాధర్మంగా వారు తనని ఆదుకొంటున్నారంటే అవ్వకి వారిపట్ల కలిగే మంచిభావం - డబ్బు పుచ్చుకు చేస్తున్నారంటే తరిగి పోవచ్చు. "ఊరకే పెడ్తున్నారా?" అంటూ వారితో వాదన పెంచుకోవచ్చు. ఈ వయసులో ఆపాటి అభిమానంతో ఆమెను చూసేవారు కూడా లేకుండా పోతారనుకున్నాడు కృష్ణుడు.

ఎండకి, నీడకి మధ్యగా పడుకొని ఒక కునుకు తీసి లేచింది అవ్వ. అప్పటికి వంటిన పట్టిన చలి వదలింది. ఉదయం తిన్న భోజనం కూడా అరిగి పోయింది. ఏదైనా నోట్లో వేసుకోడానికి ఉంటే బాగుండును అనిపించింది అవ్వకి. పనిమనిషి కొడుకు తల్లి కొనిపెట్టిన మరమరాల్ని కాగితం పొట్లంలోంచి తీసుకు తింటున్నాడు. ఇంటివారి పిల్లాడు పీచుమిఠాయి కొనుక్కుని చెల్లెలితో వంతులు వేస్తున్నాడు.

"నాక్కాస్త పెడ్తావురా, రంగయ్యా!" పెదవులు చప్పరిస్తూ అంది అవ్వ.

అబ్బా...మరి నాకో" అన్నాడు రంగడు పీచుమిఠాయి ఉన్న చేతిని వెనక్కి దాచుకొంటూ.

"నేను పెట్టనా అవ్వా?" అంది చిట్టి.

అది అప్పటికే దానిని ఒకపక్కనుంచి తినడం మొదలు పెట్టింది. ఆ పక్కంతా నోటిలోని ఉమ్మి తగిలి బంకలా తయారయింది. అయినా అవ్వ మనసు పట్టలేకపోయింది. ఎంగిలైతే మాత్రం ముంచుకుపోయే దేమిటి? పసివాళ్లు దేవుడిలాటి వాళ్లు అంటారు - అనుకొంది అవ్వ! ఆశగా చెయ్యి ముందుకి జాచింది.

"అబ్బా, ఎంతాశ!" చెయ్యి వెనక్కి పెట్టుకొని పరుగు తీసింది చిట్టి.

అవ్వ ముఖంలో ఆశాభంగం కొట్టి వచ్చినట్లు కన్పించింది. లోతుకుపోయిన కళ్లలో నీళ్లు లీలగా తిరిగేయి.

డబ్బుకోసం గుమ్మం దగ్గర నిలబడి ఉన్న పీచు

మిఠాయివాడికి ఇంటిదగ్గర ఉన్న తల్లి గుర్తుకొచ్చింది. ఇంత ముద్దతీసి అవ్వ చేతిలో పెట్టేడు. "మా నాయనే...మా నాయనే..." అంటూ సంతోషంగా దానిని అందుకొంది అవ్వ.

అవ్వ తన బోసినోటితో తియ్యే తియ్యని పీచు మిఠాయిని లొట్టలు వేస్తూ తింటుంటే "అవ్వా! నేను గుర్తున్నానా?" అంటూ కనకం వచ్చింది.

"ఎవరు పిల్లా! ఎప్పుడో చూసేనే నిన్ను" అంది అవ్వ జ్ఞాపకం చేసుకొంటూ.

'ఎప్పుడో చూడ్డమేమిటి అవ్వా. నేను కనకాన్ని. మీ కిష్టిగాడూ నేను ఆడుకొనేవారిమి. నువ్వు మా ఇద్దరికి కొబ్బరిపాకం, అటుకులు పెట్టేదానివి. గుర్తులేదా? నాలుగేళ్ల కిందటిదాకా నేను మీ ఇంటిపక్కనే ఉండేదాన్ని కదా. అప్పుడే మరచిపోయేవా!" అంది కనకం తనెవరో గుర్తుచేస్తూ.

"అయ్యో...నా తల్లీ! నువ్వేటే కనకం. ముసలిదాన్ని అయిపోయేను చూడు. ఏ విషయం బొత్తిగా జ్ఞాపకం ఉండటం లేదు".

"నువ్వు మరచిపోయినా నేను మరచిపోనులే. చేతికి గోరింట పెట్టుకొన్నప్పుడల్లా నువ్వు జ్ఞాపకం వస్తావు. అట్ల తదియ వచ్చిందంటే ఎంతో ఓపిగ్గా ఆకంతా మెత్తగా నూరి ఎంతో అందంగా చేతికి గోరింట పెట్టేదానివి..."

"అవునే కనకం. ఇప్పుడు గుర్తుకొస్తున్నాది. ఒకసారి నీతోపాటు కిష్టిగాడికి కూడా గోరింట పెడితే, "ఆడ బ్బాయి" అని నువ్వు ఉడికించేవు. అప్పుడు వాడేదో చేసేడుకదూ..."

"ఏదో చెయ్యడమేమిటి? అట్లతదియనాటి రాత్రి నా పువ్వుల జడంతా కత్తిరించి పోగులు పెడితే..." ఆ జ్ఞాపకాలని హరాయించుకోలేక పోయింది కనకం. బాధతో ఆమె గొంతుక పూడుకుపోయింది. వెంటనే ఆ మాటని మారుస్తూ, "అవ్వా, నీ మనుమడు ఈ మధ్య మళ్లా వస్తాడా" అని ప్రశ్నించింది.

"ఏమో-నేతల్లీ, ఏం చెప్పేది? కిందటిసారి నాకు జబ్బుచేసినప్పుడు వాడు సెలవుపెట్టి అంతదూరం నుంచి ఆదరబాదరా వస్తే చావకుండా బ్రతికి పోయేనని కోపం తెచ్చుకొన్నాడు. "నీకేం పోయింది అవ్వా! నాలుగు నెలలకోసారి సరిసరి అంటావు. రాకపోతే రాలేదని బాధపడతావని బోల్డుసొమ్ము ఖర్చు పెట్టుకొని నేను వస్తే...' అంటూ చిందులు తొక్కేడే!

"చూడు అమ్మడూ! చావు కిన్ని చావులుంటాయా చెప్పు. అంతా చచ్చిపోయేది ఒక్కసారే కాని పదిసార్లు చావరుకదా! చస్తే ఏముంది చెప్పు. మరో నాలుగేళ్ల పాటు బ్రతికుండి...వాడి పెళ్లీ పేరంటం చూడాలని... వాడి కడుపునో కాయకాస్తే...వాడికన్నా నా కెవరున్నారు చెప్పు...అయినా వాడి కెందుకో అంతకోపం వచ్చింది.

"సరేలే...ఆరోజే వాడితో నేను నికరంగా చెప్పేశాను. 'ఒరే కిష్టిగా! అవ్వ ఎప్పుడూ ఇంతే అని కబురు విని రాకుండా ఉండిపోయేవు సుమా! ఈసారి జబ్బు చేస్తే నిజంగా చచ్చిపోతాను. ఎంత ఒట్టుపెడితే అంత ఒట్టు' అన్నాను. 'ఇంక ఇలాగ పడదు అవ్వా! నీ చావు కబురు వినే వస్తాను' - అన్నాడు.

"వెర్రి నాయన అంత మాట అన్నాడా - మళ్లా వెళ్లిపోతూ 'అవ్వా! నీకేమీ చెయ్యలేకపోతున్నానే. నన్నెంత కష్టపడి పెంచేవు' అంటూ కళ్లనీళ్లు పెట్టు కొన్నాడే!.

"వాడిది వెన్నలాటి మనసే కనకం. అయిన వాళ్లంటే ప్రాణం పెడ్తాడు. కాస్త నోటి దురుసు. పెంకితనం కాని నా నాయన ఎంత మంచివాడే... ఆ...అన్నట్లు నీ మాట కూడా అడిగేడే పిల్లా! వాడికి చిన్నప్పటినుంచీ నువ్వంటే ఎంతో అభిమానం..."

"నా గురించి ఏమని అడిగేడు." కాస్త ముందుకి వంగి ఆత్రుతగా ప్రశ్నించింది కనకం.

"ఏవేవో చాలానే అడిగేడే తల్లీ...అవన్నీ నాకు గుర్తుండి చచ్చేయా? వాడికి నిన్ను ఒకసారి చూడాలని ఎంతగానో వుండే. ఎలానూ వచ్చేవు. వాడొచ్చేవరకూ నాలుగు రోజులపాటు ఉండవే కనకం."

అవ్వ చూడకుండా కళ్లు తుడుచుకుంది కనకం.

"ఆ...నాకు అదేవనా? అతడి అభిమానం కోసం నేనేం పడిచావడంలేదు. నా ఇల్లూ, నా సంసారం నాకుంది. ఈసారి నీ మనుమడు వస్తే, కనకం మొగుడికి వెయ్యిరూపాయల జీతం అని చెప్పు. అతడికి పట్నంలో రెండు మేడలు, రెండు కార్లు ఉన్నాయని చెప్పు. ఇదిగో ఈ నగలన్నీ చూసేవా? ఇవన్నీ అసలైన మేలిమి బంగారం. రవ్వలు కెంపులు... తెలిసిందా? మా ఇంటి ముందు దర్వానుకి తనకన్నా.. ఎక్కువ జీతం ఇస్తామని చెప్పు...ఇదిగో మరచి పోయేవు సుమా ఇవన్నీ ఒకటి కూడా విడువకుండా

రాజేశ్వరీ రామ్

శ్రీమతి రాజేశ్వరీ వి. రామ్ బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. 1989 లో కర్నాటక రాష్ట్ర స్త్రీల వెటరన్స్ క్రీడల పోటీల్లో పాల్గొని టెన్నిస్, టేబుల్ టెన్నిస్, షటిల్ బాడ్మింటన్‌లలో బహుమతులు పొందారు. జాతీయ స్థాయిలో జరిగే వెటరన్స్ టెన్నిస్ పోటీలో పాల్గొనడానికి ఎన్నికయ్యారు.

చిక్‌మంగళూరులో చదువుకునే రోజుల్లోనే తండ్రి గారి ప్రోద్బలంతో సంఘసేవ పట్ల ఆమెకు ఉత్సుకత ఏర్పడింది. గైడ్స్, బ్లూ బర్డ్స్‌లో చేరి సేవా కార్య క్రమాల్లో పాల్గొన్నారు. రైఫిల్ ట్రైయినింగ్‌లోనూ శిక్షణ పొందారు. 'తాయినాడు' కన్నడ దినపత్రిక, 'కర్మవీర' కన్నడవార పత్రికల్లో పిల్లలు, స్త్రీలకు సంబంధించిన శీర్షికలు నిర్వహించారు.

టైలరింగ్, ఎంబ్రాయిడరీ, ఫ్యాషన్ డిజైనింగ్ - వీటిలో రాజేశ్వరీ రామ్‌కు ప్రావీణ్యం వుంది.

—మంగళాకందూర్

చెప్పాలి."కనకం గుక్క తిప్పుకోకుండా చెప్పింది.

"అలాగేనే...నా తల్లీ! ఎందుకు చెప్పనూ? నీ సంగతులన్నీ విని వాడెంత పొంగిపోతా డనుకున్నావు. 'కనకం అదృష్టవంతురాలమ్మా అది కాలు పెట్టినచోటు కళకళ్లాడుతుంది."అంటాడే వాడెప్పుడూ..."

అవ్వ ఇంకా తన మనుమడి మాటలు చెప్పుకు పోతూనే ఉంది.

కనకం క్షణకాలం కళ్లు మూసుకొని ఊపిరి బిగ పట్టింది.

"వస్తాను అవ్వా! ఈ రాత్రికే నా ప్రయాణం." అంది కనకం మెల్లగా నిట్టూరుస్తూ.

"మళ్ళా ఎప్పుడొస్తావు!" ఆప్యాయంగా ఆమె వీపు నిమురుతూ అంది అవ్వ.

"ఏమో...ఏం చెప్పను? ఎప్పుడు వీలుపడుతుందో" అంది కనకం.

"మళ్ళా నిన్ను చూస్తానో..చూడనో..ఈ ముసలిదాన్ని మాత్రం మరచిపోకేం. ఈ సారి మా కిష్టయ్య వస్తే... నిజంగా రాడంటావుటే కనకం? ఏదో మాటకి అలా అని ఉంటాడు కాని నే చస్తుంటే రాకుండా ఉంటాడటే? వాడితో నేనెన్ని సంగతులు చెప్పాలను కొంటున్నాను... ఒకవేళ వాడు రాకుండానే చచ్చిపోతే యెలా...ఎలా? పోనీ ఒకపని చేసిపెడ్తావు తల్లీ! వాడికో నాలుగు ముక్కలు రాసిపెట్టు. నే చచ్చినా వచ్చి చదువుకొంటాడు" అంది అవ్వ దిగులుగా.

పాపం మనుమడికి ఏం చెప్పాలనుకొంటున్నదో? అతడు రాకుండా ఈమె హరీ అంటే ఆ కొరత మనసులో మిగిలి పోతుందేమో అని జాలిపడింది కనకం.

"అలాగే రాస్తాను. చెప్పు. ఏం రాయమంటావో" అంది.

ఇంటివారి అమ్మాయి కాగితం పెన్సిలు ఇచ్చింది.

అవ్వ ఏదో సొదగా చెప్పుకుపోతున్నది. దానికి మొదలు, తుది, ఒక వరుస, క్రమం అంటూ ఏది లేదు. అర్థం కుదరని ఆ మాటల్ని అటు ఇటు తిప్పి ఒక రూపంలో పెట్టి ఓపిగ్గా వ్రాసింది కనకం. ఇంకా అవ్వ ధోరణి ఆగలేదు. "అవ్వా ఇంక చాలులే చాలానే చెప్పేవు" అంది కనకం.

"నా తల్లీ...నా తల్లీ...ఆ ఒక్క మాట" అంటూ బ్రతిమలాడింది అవ్వ. ఆ ఒక్కమాట వ్రాసి కాగితం మడిచి అవ్వ చేతిలో పెట్టింది కనకం.

"ఈ రాసింది అవ్వ కోసం కాదు కృష్ణా! నా కోసం. నా దస్తూరి గుర్తించి, ఒక్కసారైనా నువ్వే సర్వం అనుకొన్న కనకాన్ని తలుచుకొంటావేమో అని. నీ మనసులో అయినా నా ఆలోచనలు నిలుస్తాయేమో-అని" కనకం వెను తిరిగి అవ్వ చేతిలో కాగితం చూస్తూ అనుకొంది.

ఆ క్షణం నుంచే అవ్వ మనసులో మనుమడు రాకుండా చచ్చిపోతానేమో అన్న దిగులు పట్టుకొంది. చీకటి పడుతుంటే ఆ భయం మరి కాస్త బలం పుంజుకొంది. ఉప్పు పిండి ఫలహారం ఆ రోజు అవ్వ గొంతుక దిగలేదు. సగానికి పైగా ఆకులో అలాగే వదలి లేచి పోయింది.

"ఏం అవ్వా! అంతా వదలి లేచిపోయావేం! నీ కెంతో ఇష్టం అని చల్లపోసి ఉప్పుపిండి చేసేను," అంది ఇంటావిడ.

"ఒంట్లో సరిగాలేదా?" అన్నాడు ఇంటాయన.

వారి మాటలు అవ్వకి మరీ భయం కలగజేసేయి. తనకు ఎంతో ఇష్టమైన ఉప్పుపిండి నోటికి రుచీ పచీ లేకుండా పోయింది. 'నిజంగా తనకేదో జబ్బు ముంచుకు రావడం లేదు కదా? కిష్టయ్య రాకుండా చచ్చిపోనుకదా?' భయంతో అవ్వకాళ్ళు గడగడ లాడాయి. గుండెల్లోంచి వణుకు పుట్టుకొచ్చింది. నులక మంచంమీద ముడుచుకు పడుకొని మనసుకి నిబ్బరం తెచ్చుకోవాలనుకొంది.

కిటికీ కన్నాల్లోంచి చలిగాలి రివ్వున కొడ్తున్నది. అవ్వ శరీరం ఆ చలికి గడ్డ కట్టుకుపోతున్నది. దుప్పటి బుర్ర మీదుగా ముసుగు పెట్టుకోవాలని పైకి లాగింది. ముందు సంవత్సరం చలికాలంలో కుంపటి కాచుకుంటుంటే దుప్పటి కాలిపోయి అర చేయంత కన్నంపడింది. ఆ కన్నంలోకి అవ్వకాలు దూరిపోయింది. లేచి సర్దుకోవాలనుకొంటే నరాలు పట్టుతప్పి స్వాధీనంలోకి రాకుండా పోయేయి.

"ఈ రోజు చలి మరీ ఎక్కువగా ఉంది. ఇంకొక దుప్పటి వుంటే బాగుండును" అనుకొంది అవ్వ. ఈసారి కిష్టయ్య వచ్చినపుడు ఇంకొక మంచి దుప్పటి కొనిపెట్టమనాలి. మొదట్లో ఇదీ బాగానే ఉండేది. ఆ రోజు కాలిపోకపోతే...ఇంటాయన అన్నట్లు ఎంత చలైనా మరీ అంత కుంపటి దగ్గరగా తను కూర్చోక

పోవలసింది. నిష్కారణంగా మంచిదుప్పటి కాలి పోయింది. "నాలుగు రూపాయల దుప్పటి. రెండు చలికాలాలు గడువకుండానే కాల్చేసుకొన్నావు" అంటూ విసుక్కొన్నాడు అతడు...నిజమే-వాళ్లు మాత్రం ఎంతకని పెడ్తారు? పాపం, పిల్లల వాళ్లు. ఇంకా ఏదో మంచి వాళ్లు కాబట్టి...

అవ్వకి ఇంటివారిపట్ల మంచి భావం మరికాస్త పెరిగింది. నెల రోజుల క్రిందట అవ్వకి బట్టలు కొనిపెట్టండి. చలికాలం వస్తున్నది-అంటూ కృష్ణుడు పంపిన సొమ్ముతో ఇంటాయన కూతురుకి చీరలు కొనిపెట్టిన సంగతి అవ్వకి తెలియదు.

"...ఈ ముసలి ముండకి ఈపాటి మంచం, పక్కా, తిండి, బట్టా చూస్తున్నారు. అదెంత కాదు" అనుకొంది అవ్వ.

రాత్రి మీరుతుంటే చలి మరింత అట్టహాసంతో అవ్వమీదికి దండయాత్ర చేసింది. దవడలు దగ్గర పడుతుంటే, పళ్లు కరుచుకు పోతుంటే అవ్వ బాధగా మూలుగుతూ మగతగా కళ్లు మూసింది.

"నాయనా కిష్టయ్యా! నువ్వొక దుప్పటీ కొనిపెట్టాలిరా, నిన్ను ఇబ్బంది పెట్టకూడదని ఎంత ఓర్చుకొన్నా. ఈ చలి భరించలేకుండా ఉన్నానురా. మహా బాధగా ఉంది. నిజంగా చచ్చిపోతానేమో అని భయంగా ఉందిరా!" మనుమడు ఎదురుగా ఉన్నట్లే మాట్లాడింది అవ్వ.

"ముసలిముండ చలికి చస్తున్నది. రేపు ఏదో ఒకటి చూసికొని పారెయ్యండి." అంది ఇంటావిడ భర్తతో.

"నేనూ ఆ మాటే అనుకుంటున్నానే. ఆ సొమ్ము కాస్తా అలా ఖర్చయిపోయింది. చేతిలో డబ్బు ఆడటం లేదు మరి" అన్నాడు ఇంటాయన.

తెల్లవారుఝాము అయేవరకు అవ్వ మూలుగుతూనే ఉంది. ఏదో గొణుగుతూనే ఉంది.

ఆ రోజున భళ్లున తెల్లవారినా అవ్వ లేవలేదు.

"సగం రాత్రి గడవకముందే రోజూ లేచి కూర్చునేది. ఈరోజు ఇంకా మొద్దులా పడుకుందే" అంది ఇంటావిడ.

"పాపం పడుకోనీ. రాత్రంతా చలికి చచ్చింది. ఇప్పుడు లేచి అది చెయ్యవలసిన పనులేం మించిపోవు." అన్నాడు ఇంటాయన.

"ఆహా...నాకు పనులు చెయ్యాలని కాదు. ఏనాడూ లేని అలవాటని."

"అమ్మా...అమ్మా! అవ్వ నిద్రపోవడం లేదే, అటక వైపు చూస్తున్నది" అంది చిట్టి అవ్వదగ్గరికి పోయి తొంగి చూస్తూ. "ఆ.....ఆ" అంటూ దంపతులిద్దరూ అటు వెళ్లారు.

ఆ రాత్రి చలికి అవ్వ కళ్లు మూతపడలేదు. ఇంక వాటంతట అవి ఎప్పటికీ మూత పడవు.

"మనుమడు రాకుండానే అవ్వ తరలిపోయింది. ఈసారి ముసలవ్వ నిజంగానే చచ్చిపోయింది" ఇరుగూ పొరుగూ ఉదయాన్నే కబురుగా చెప్పుకున్నారు.

మిలటరీలో కృష్ణారావుకి ముసలవ్వ మరణం గురించి ఒక టెలిగ్రాం పంపి, అవ్వ అంత్యక్రియలకి ఏర్పాట్లు చేసేడు ఇంటాయన.

శవాన్ని తరలిస్తుంటే తలకింద పొందికగా మడచి పెట్టిన కాగితం కన్పించింది.

"ఏదో కల కన్నట్లు, నిన్ననే ఆ పిల్లచేత మనుమడికి ఉత్తరం రాయించింది. ఏమైనా డబ్బూ, దస్కం ఎక్కడైనా ముసిల్ది దాచి పెట్టిందేమో చూడండి" అంది ఇంటావిడ ఉత్సాహంగా.

ఇంటాయన ఆత్రుతగా కాగితం విప్పి చదవసాగేడు.

"కిష్టయ్యా! నువ్వు రాకుండా చచ్చిపోతానేమో అని భయంగా ఉందిరా. నిన్ను చూడకుంటే నా ప్రాణం తిన్నగా పోదురా తండ్రీ. ఈ ఒక్కసారికే తప్పకుండా రారా, మరి బ్రతకనులేరా.

ఈ సారి చావంటే నా కెందుకో భయంగా ఉందిరా. ముందుజన్మలో ఏం చేసుకొన్నానో ఈ జన్మలో మనిషిగా పుట్టించేడు దేవుడు. ఈ బ్రతుకులో చేసిందే ఇంకో బ్రతుక్కి దారంటారు. ఈ బ్రతుకులో ఎవరికీ ఏదీ పెట్టుకోలేక పోయేనురా. చిన్నప్పుడు మీ ముత్తాతకోసం కూడిక చేసేను. ఆ వెనుక మీ తాతకోసం...ఆఖరి దశలో నీకోసం. ఎంగిలి చేత్తో కాకిని కొట్ట కుండా కాలక్షేపం చేసేనురా నాయనా. అయినా ఆస్తి అంతా తరిగిపోయింది. నేనూ వెళ్లి పోతున్నాను.

ఇప్పుడు ఏమనుకొంటే ఏం లాభం! ఒంటిలో శక్తి లేదు. చేతిలో పైసా లేదు. నేనే ఇంకొకరి దయా ధర్మాల మీద పడి బ్రతుకుతున్నాను. దానాలు, ధర్మాలు ఏం చేస్తాను చెప్పు?

ఆ మధ్య నువ్వు వచ్చినప్పుడు ఒక కోడిపెట్ట మన గుమ్మంముందు తిరుగాడేది గుర్తుందా? నువ్వు దానికి సెనగలు కొనివేస్తే ఒక్కొక్క గింజా ఏరుకుతినేది.

ఎస్. సీతాలక్ష్మి

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా నరసాపురం లోని శ్రీ యరమిల్లి నారాయణమూర్తి కళాశాలనుంచి జనవరి నెలలో ఢిల్లీలో జరిగే రిపబ్లిక్ డే సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలలో పాల్గొటానికి ఎన్నికైన తొలి ఎన్.సి.సి. కెడెట్ కుమారి నరిపల్లె సీతాలక్ష్మి.

3 వ బాలికల ఎన్.సి.సి. యూనిట్ నుంచి ఎంపికైన సీతాలక్ష్మి నరసాపురం కళాశాలలో బి.కాం రెండవ సంవత్సర విద్యార్థిని.

ఎన్.సి.సి.లో చేరిన తొలి సంవత్సరంలోనే ఊటీ(తమిళనాడు)లో జరిగిన ఎన్.సి.సి. ట్రెక్కింగ్ శిక్షణలో పాల్గొంది. ఇప్పుడు కాకినాడ గ్రూప్ నుంచి బెస్ట్ కాడెట్ గా ఎంపికై ఢిల్లీ వెడుతున్నది.

ఢిల్లీలో సోలో డాన్స్ మరియు గ్రూప్ సాంగ్స్‌లలో ఈమె పాల్గొంటోంది.

—వెంకటరత్నం.

నువ్వు వెళ్లిపోయేక కూడా అది రోజూ వచ్చి ఇంటి ముందు తచ్చాడేది. 'పాపం ఆశతో వచ్చింది. ఏమైనా నాలుగు గింజలు పడేయమ్మా!' అంటే ఇంటావిడ కసురుకొనేది.

ఆవిడ అన్న మాటా నిజమే మరి. పిల్లలకే కడుపు నిండా తిండి పెట్టడానికి కటకటగా ఉంటే కోళ్లకి, కుక్కలకీ ఏం వేస్తారు చెప్పు. ఆ కోడి నా ముందు నిల్చి క్యే...క్యే...క్యే...అంటే నా కెంతో జాలివేసింది. నీకు పెట్టడానికి నా దగ్గర ఏమీలేవే అంటే దానికి అర్థ మవుతుందా? నాలుగైదు రోజులు వరుసగా వచ్చి అలా అరిచింది.

ఈ మధ్య ఇంటివాళ్లు రెండు రోజులు పెళ్లికి వెళ్లేరు. ఇంత ఊరగాయ, రెండు పావుల బియ్యం ఇచ్చి ఆ రెండు రోజులు నన్ను ఉడకేసుకోమంది ఆ ఇల్లాలు. బియ్యంలో ధాన్యం నిండుగా ఉన్నాయి. ఎండలో కూర్చుని కంటికి దగ్గరగా పెట్టి ఏరుకొన్నాను. ఒక పిడికెడు ధాన్యం వచ్చేయి. మరునాడు ఆ కోడి వస్తే వెయ్యాలని రేకు డబ్బాలో పోసి ఉంచేను. ఏంచేతో ఆ కోడి మళ్లా రానేలేదు. పనిమనిషి నడిగితే 'నాయుడుగా రింటికి అల్లుడూ, కూతురూ వచ్చేరు కదమ్మా' అంది.

కిష్టయ్యా! దానిని నిజంగా చంపేసేరంటావుట్రా? మరీ దారుణంరా. నువ్వు వెళ్లేక పిల్లల్ని కూడా వెంట పెట్టుకొచ్చేది. ఎవరైనా పిల్లలకోడిని తిండికోసం చంపు కుంటారట్రా? ఏదో జబ్బుపడి ఉంటుంది మళ్లా లేచి తిరిగితే అదేవస్తుంది. నేను ఉన్నా లేకపోయినా అది మళ్లా వస్తే, ఆ రేకు డబ్బాలోని ధాన్యపు గింజలు దానికి వెయ్యాలిరా, మరచిపోవుకదా?

ఇందాక ఆ పీచుమిఠాయివాడు కానిడబ్బు పుచ్చు కోకుండా ఇంత మిఠాయి పెట్టేడురా పాపం ఎంతో మంచివాడిలా ఉన్నాడు. వాడి లాల్చీ అంతా చిరిగి పోయి ఉంది. ఈ చలిలో ఎలా తిరుగుతున్నాడో ఏమో. నా దుప్పటి ఉంది చూసేవూ. అక్కడ కాలి కన్నంపడినా చాలా మంచి బట్టరా. ఇంకా కొని నిండా నాలుగేళ్లేనా కాలేదు. ఒక్కసారి ఉతుక్కి పోయిందంటే ఆ బురదంతా పోతుందిరా! ఉట్టి ఎర్రమట్టి, రోడ్డు బురద. అంతకన్నా మరేంలేదు. దాన్ని వాడికి ఇచ్చేయి. పాపం పేదవాడు. కప్పుకొంటాడు.

ఈ వీథిలో కాలు విరిగిన నల్లకుక్క ఉంది చూసేవూ? రోజూ అరుగు మీద ఎండకి ఆ వారగా పడు కొంటుంది........."

"ఏమిటండీ ఈ సోది...కుక్కలు నక్కలు గురించి కాక ఇంకేం రాయలేదా? దీని ఆస్తి బంగారం గానూ...దాచి పెట్టిందంట...పిడికెడు ధాన్యం...ఒక చింకి దుప్పటి..." అంది ఇంటావిడి విసుగుతో.

"ఇదిగో ఇక్కడ పెట్లో ఏదో దాచేనని అంటున్నది. చదవనీ" అన్నాడు ఇంటాయన ఆఖరుపేరా చూస్తూ.

"కిష్టయ్యా! నీ కోసం నేనేం దాచలేక పోయేనురా తండ్రీ! నా కున్నదంతా నువ్వే. ఇంకేం పెట్టను చెప్పు నీకు. ఒక్క వస్తువు మాత్రం దాచిఉంచేనురా. నీ చిన్నప్పుడు పలకసరి గొలుసులో పతకం ఉండేది. దానిలోని పులిగోర్లు ఎర్ర కాగితంలో పొట్లంకట్టి కర్ర పెట్టెలో అడుగున పెట్టేను. భద్రంసుమా! వాటిని జాగ్రత్తగా తీసి దాచు. నీకు కొడుకు పుడితే వాడికి పులిగోరు పతకం చేయించు. ముత్తవ్వ ఇచ్చిందని చెప్పు. మరచిపోకేం.

నువ్వు వాటిని తీసుకోకపోతే నామీద ఒట్టే సుమా, నే చచ్చినంత ఒట్టు. నాకు తెలుసురా కిష్టయ్యా. నీ మనసు వెన్నలాంటిది. నేనంటే నీకెంత అభిమానం! నే చెప్పినట్లు చేస్తావుకదూ..."

కాగితం మడచి వీథివైపు చూసేడు ఇంటాయన.

ఆ శత వృద్ధురాలి కాయం అంతిమ యాత్రకు సిద్ధంగా ఉంది. మనుమడు రాకుండానే ముసలవ్వ తరలిపోయింది. ఇదివరకులా కాకుండా ఈసారి నిజంగానే చచ్చిపోయింది.

ఎక్కడో ఉన్న ఆ మనుమడికి అవ్వ అంతిమ కోర్కెలు ఉన్న ఆ కాగితాన్ని పోస్టు చేసేడు ఇంటాయన.

స్నేహితులతో టీ తీసుకొంటూ ఉండగా ఆ ఉత్తరం కృష్ణారావుకి అందింది. ఒకసారి పైనుంచీ క్రింది వరకు చదివి, కాగితాన్ని అటు తిప్పిచూసి మౌనంగా జేబులో మడచి పెట్టుకొన్నాడు మనుమడు.

అవ్వ చచ్చిన నక్షత్రం మంచిది కాదని ఆ ఇంటివారు నాలుగు నెలలపాటు ఇల్లు వదలి వెళ్లిపోయేరు. వారు తిరిగి వచ్చేసరికి అవ్వ దుప్పటి చెదలు తినేసింది. డబ్బాలో ధాన్యపు గింజలు ముక్కిపోయేయి.

తన ఆఖరి కోరిక తీరిందో లేదో చూసేందుకు అవ్వ ఆ యింటో లేదు. ఆ లోకంలోంచి చూసిందో లేదో ఎవరు చెప్పగలరు!!!!